

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

§. 5. An duo testes contestes omni exceptione majores ad probationem
plenam huius delicti sufficient?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

Deinde depositio facta per eadem formalia verba, suspicio- nem arguit falsitatis, ex textu in lib. 3. §. 1. ibi. unum, eundem- que praeiudicium sermonem, & ibi Doctores ff. de testibus. Petra de fidei commissis. quae. 12. num. 1111. & 1112. Malcard. lib. 2. de probat. concl. 745. num. 16. & lib. 3. conc. 1368. n. 6. Farinacius pluribus exomans q. 65. n. 24. Ergo discordia in cortice verborum cum omnimoda conuenientia in sensu infirmare non potest, testimonium deponentium, sed potius illud facit credibilius, vt recte ex D. Thom. 2. 2. q. 70. art. 2. ad 2. ad 2. argum. & ex Soto de iustit. l. 5. q. 7. art. 2. ad 1. argum. probat. Pegna dist. comm. 121. circa finem, vers. imo vsque ad eo. Item satis receptum est inter Doctores modicam contrarietatem testium eorum fidem non infirmare, vt constat ex pluribus, quos referunt Malcard. de probation. lib. 3. concl. 1361. n. 5. in fine, Farin. q. 65. num. 34. Sed nulla potest esse minor diuersitas, & extra rei substantiam, quam diuersitas materialis verborum. Ergo, Adde testes tunc dici con- testes, quando inferunt identitatem facti, singulares, quando ex eorum dictis recipit factum (separationem, sic Fallet. in practico crimin. verbo idem quod commissit falsitatem. n. 28. Viuan. in commun. opin. verbo testes singulares non faciunt fidem. n. 5. & tradit Caccialup. in l. admonendi. n. 87. post med. vers. & quando testis, & n. 89. in princ. At ex horum depositione non inferunt separata haereticis, sed potius vna, & eadem cognitio. Aduertendum tamen est, si testes de verborum formalitate examinati essent, & vnus de vnijs verbis, alius de alijs deponeret, in tali casu nihil probarent, quia tunc in substantia depositionis discordes essent. sic docuit Riminald. concil. 549. n. 7. lib. 3. Roland. conf. 33. n. 22. vsque ad finem. lib. 2. Farin. quae. 64. n. 68. & 69. Malcard. de probat. concl. 856. n. 19. & concl. 1361. n. 9. & concl. 1368. num. 7. Petra in tract. de fideicom. q. 12. n. 533. & n. 316. 894. & 1292.

14 Quarta difficultas est in tribus, vel quatuor testibus sin- gularibus omni exceptione maioribus, quorum quilibet de sua propositione, vel actu haereticali deponit, sufficienter censuris conuictus ad poenam ordinariam: Affirmant plures nec penitendi Doctores. Capol. conf. 4. in fine. Matfil. conf. 1. n. 71. & singul. n. 4. inepitente. Vulgarum. & tritum est. Caccialup. in repetit. l. admonendi. ff. de iurjur. vers. parat. igitur. Franc. Brunus tract. de iudic. & tortur. p. 1. q. 2. n. 6. Simancas tract. de haereticis. 64. n. 77. Tira- quet. de poenis tempor. caus. 5. l. m. 106. & alij relati a Pegna, & Farin. loca statim alleganda. Fundamentum praecipuum esse po- test, quia testes singularitate diuersificati deponentes mutuo se iurant, & adiutorio probari integre delictum potest, tre quia non est credibile tot testes spectatae virtutis, & prudentiae falsum deponere. Adde manifestum inconueniens, scilicet posse haereticum plures e populo percellere, & ad suam falsam opinionem trahere, quoniam possit conuincit, si vnumquemque solum doceret.

15 Ceterum credo ex multitudine testimonium singularium ne- minem, vel haereticum in poenam ordinariam condemnari posse sic tenuit Berotius in e. licet causam n. 43. vers. istud tamen di- ctum, de probat. Crot. de testib. p. 7. n. 326. vers. sed credo illam non esse veram. Peg. 3. part. direct. comm. 12. 1. vers. usque vt in hac quoque causa. Rojas tr. de haer. p. 2. assert. 6. n. 146. & seq. Farin. q. 84. n. 305. & fauor Concilium Narbonense, & Bituricense, prout refert Pegna supra. Ratio praecipua est, quia non potest integre, & plene probari quis haereticus, quin de illo haereticus integre, & plene probetur. At cum testes sunt singulares, haereticus plene pro- bari non potest, quia haec probari non potest, nisi probato actu haereticali. Cum ergo nullus actus haereticus integre, & plene probetur, efficitur sane haereticum nunquam esse plene probatum. Et confitendo. Vnus depositio cum alterius depositione non con- iungitur, quia sunt de re omnino distincta. Si ergo prima deposti- tio in se imperfecta est, & delictum plene non probat, ex adiectu alterius, quae de re alia distincta deponit, perfecta reddi non po- test. Adde communem illam doctrinam glossae in cap. veniens, ad 1. verbo illorum de testibus, quamque tradit Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. ff. de donato. Ex pluribus, inquam imperfectis probationibus in criminalibus, non coalescere vniam perfectam, sed semper imperfectas remanere. Denique in alijs criminibus non conceditur perfecta probatio ex multitudine testimonium singu- larium. Ergo a fortiori non est concedenda in hoc haereticis crimi- mine, in quo tot genera poenarum conueniunt, & vberiores, elatiorisque probationes requiruntur propter truncatam, & de- miuram defensionem reorum quibus nomine testimonium non pub- licatur. Saep enim testes, qui alias reputantur omni exceptione maiores, iudicantur inhabiles, & defectuosi, si reo manifesta- tur, quia obicitur poterat defectum nobis ignotum.

16 Neque obstat fundamentum contrarium. Fateor namque depositiones singulares se mutuo aliqua ratione iurare, quatenus quelibet magis firma, & probabilis redditur ex alterius confes- sione, sed talis maior firmitas, & probabilitas eum sit orta a causa extrinseca, scilicet ab alia depositione extrinseca, & accidentaria, non extrahit primam depositionem v.g. a probatione imperfecta quam habet, sed illam in suo modo probandi relinquit, ideoque ex multitudine depositionum singularium, quae imperfectae sunt nunquam vna probatio integra, & perfecta confluere potest, argument. l. vnic. C. qui num. tutel. se excus. & l. fauimus. §. si

quis autem C. de donationib. Ad confirmationem concedo delictum sic probatum praesumi vere esse commissum, ideoque reus il- lud negans torquendus est, quod si post questionem adhuc in ne- gatiua perseveret, abiturare debet de vehementer, ob vehementem delicti praesumptionem, quae pro torturam in hoc casu purgari satis non potuit, & insuper poterit condemnari in aliqua pecuniaria poena, vel in poena carceris, etremis, iuxta delicti, & persone qua- litate, & testimonio, quae contra se habet, quae condemnatione sic satis inconuenienti allegato pro prima sententia, sic docuit alios referens Farinacius q. 64. n. 218. & 219. Malcard. de probat. lib. 2. concl. 856. n. 12. & seq. specialiter num. 25. & 26. Pegna dist. comment. 121. post. medium vers. quoties quis.

§. V.

An duo testes contestes omni exceptione maio- res ad probationem plenam huius delicti sufficiant.

- 1 Sufficere probatur spectato iuris rigore.
2 At in practica nunquam executioni mandatur, si reus probata vicia sit.

1 Testes omni exceptione maiores sunt, qui nullam exceptio- nem patiuntur, e. licet, de testibus. Hos ergo & necessarios esse, & ad probationem huius criminis sufficere, manifeste videtur probare text. in e. nullam, §. sed hoc, in fin. 2. q. 4. ibi. Dicitur, vel trium, testium quilibet iure conuincit, & damnari poterit, iuxta Euangelium dicens, in ore duorum, vel trium stat omne verbum. A qua generali regula nullibi inuenitur haereticis exceptio: & ita hanc sententiam, vt pote communem, pluribus exponunt Al- bertin. in repet. c. 1. de haereticis. n. 6. q. 16. n. 531. Anton. Gomez tom. 3. variarum, c. 12. num. 9. Pegna 3. part. direct. quae. 71. cum Eymet. ibi, comment. 120. vers. laborum omnium sententia. Farin. quae. 63. num. 233. seqq. & de haereticis. quae. 188. num. 55. Locius Zech. 1. part. tit. de fide, rubr. de haer. §. cap. 11. num. 14. vers. se. quo vero ad numerum. Caxallos in eom. contra eum, quae. 722. n. 1. Simancas catholice. institus. titul. 51. rubr. de proba- tionib. n. 8. & tit. 64. rubr. de testibus, n. 36. & enchirid. tit. 34. rubr. de probationib. n. 4. & alij apud ipsos.

Neque aduersus hoc obstat textus in cap. praesul. 2. q. 4. vbi ad conuincendum Cardinalem, si Episcopus sui, testes 72. requiruntur, si presbyter, 44. si Diaconus vrbis Romanae, 72. si subdiaconus, acolytus, exorcista, lector, aut ostiarius, 7. Non, inquam, obstat, quia ille text. solum loquitur de Cardinalibus, ob eius excellentem dignitatem, cui haec praerogatiua debetur, vt non in ea facile con- demnetur. Tum, praecipue, quia non loquitur textus de testibus fide dignis, sed de testibus inhabilibus qui cum a testimonio re- pellantur, in quoniam non est, si tot requirantur ad plenam fiden- aduersus Cardinalem. Quod autem supra dictus text. loquatur de testibus inhabilibus constat ex dict. e. nullam, ibi: Sed hoc particu- lari privilegio de clericis Romanae Ecclesiae intelligitur, vel propter inprobabilitatem quorundam, qui cum non sint spectatae vitae, & scientiae, in accusationem ministrorum de repute profiliunt, quorum vero vita adeo laudabilis est, vt omnibus imitanda appa- reat, de quorum assertione nulla dubitatio nasci poterit, eorum testimonio duorum, vel trium testium quilibet iure conuincit, & damnari poterit. Ex quibus verbis manifeste constat dispositio- nem e. praesul. emanasse ad reprimendam maiitiam aliquotum hominum peccatorum, qui aduersus Cardinales, clericosque Ro- manae Ecclesiae profiliebant accusantes eos, vt haec ratione ab officio remouerentur, ac proinde de his testibus talis numerus copiosus ex postulat, ut ad Cardinalem continendum. Adde con- suetudinem iam recepta supra dictam dispositio- nem e. praesul. om- nino cessasse sic Decius in e. si clericus, de iudic. in 6. Berotius ibi, n. 8. vers. Decius, Iulius Clarus practico. crimin. §. in q. 66. vers. se. debet etiam scire, plures referens Farinacius quae. 63. n. 244.

2 Verum est hoc ita sit spectato iuris rigore posse, inquam ex duorum probatorum testimonio reum conuincit, & in poenam ordinariam condemnari ac credendum, si deliquit probate v- te sit, id nunquam fieri debere, se opponeret, vel quatuor testes adesse, vel saltem aliquid alia iudicia, & circumstantias, quibus praesumatur delictum esse commissum. Ratio ea esse videtur quia in hoc crimine miquritur multum defensio rei, cum in eius praesentia testes non examinentur, neque eorum nomina illi im- nifestentur, quibus forte poterat aliquem defectum obicere, ob quem eorum testimonium non leuiter infirmaret. Qua propter Guido Falcon. relatus a Pegna dicto comment. 12. in princ. dixit duos illos testes vix duos esse, eo quod vt genere necessitate ordo truncatur, sic docuit Eymet. 3. part. q. 71. & ibi. Pegna com- ment. de haereticis. vers. se. quatuor autem haec vera sint. Rojas tr. de haereticis. assert. 4. n. 103. & fauere relati a Farina. q. 184. n. 56. & 57. Dixit, duobus testibus reum bonae opinionis conuinc- tum non debere damnari in poenam ordinariam, quia in aliqua poenam extraordinariam, arbitrio iudicis optime potest, vt al- ueretur relati Doctores, & supponunt omnes.

